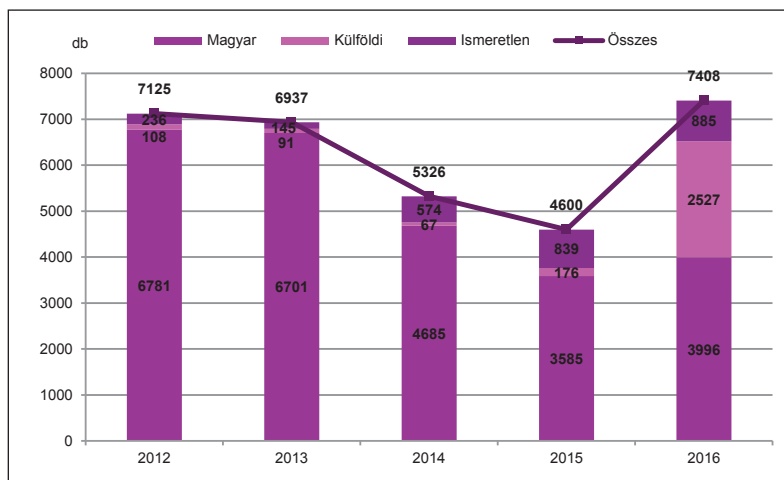

D.4.2. Az ombudsmanhoz benyújtott panaszok száma

Figyelemmel arra, hogy a demokratikus joggyakorlás tartalmi elemeihez köthető kormányzati képesség a demokratikus szabadságjogok védelmében mutatkozik meg, az egyenlő bánásmód követelményét garantáló hazai intézmény- és eszközrendszer működtetésének fejlesztése elengedhetetlen az állampolgári és alkotmányos alapjogok érvényesítése szempontjából. Az alkotmányos alapjogok és azokon keresztül a demokratikus szabadságjogok egyik legfontosabb védelmező intézménye az ombudsman, valamint a tudományos irodalom által ombudsman típusú intézményeknek nevezett entitások. A hazai jogirodalom az ombudsman típusú intézmények közé sorolja az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, a Független Rendészeti Panasztestületet, az Egyenlő Bánásmód Hatóságot. Tágabb értelemben az alapjogvédelem komplex intézményrendszeréhez tartozik még az előbbieken túlmenően a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, valamint természetesen maga az Alkotmánybíróság és a jogági bíróság is. A modern demokratikus jogállamokkal szemben alapvető követelmény, hogy az államhatalom megnyilvánulása kizárólag pontosan meghatározott jogszabályi keretek között történhet, amely keretek megtartását többfajta ellenőrző mechanizmusnak kell elősegítenie. Ezen mechanizmus működése a demokrácia tényleges érvényesülésének egyik legfontosabb biztosítója, amely a fékek és egyensúlyok követelményével összhangban biztosítja, hogy az államszervezet működése optimális legyen és megfelelően tényleges rendeltetésének. Az ellenőrző mechanizmusoknak egymásra is visszavezethetőnek kell lenniük, elkerülve ezzel azt, hogy bármelyik hatalmi funkció túlsúlyba kerüljön a többi hatalmi funkció rovására. Az ombudsman jellegű ellenőrző mechanizmusok közös jellemzője, hogy ún. *soft law* ajánlásokat adhatnak ki az észlelt alkotmányjogi visszasságokra vonatkozóan, valós visszasság esetén pedig egyéb eljárást is kezdeményezhetnek. Mivel a határozat önmagában nem kikényszeríthető, ezért szélesebb körben van lehetőségük vizsgálatni: a tényleges és konkrét alapjogsértéseken túlmenően azok a tágabb értelemben vett alapjogi visszasságok is vizsgálatuk tárgyát képezhetik, amelyek pusztán csak felvetik valamilyen alapjog sérelmét. Az ombudsmani intézmény fő funkciója az emberjogi szemléletű reagálás az alkotmányos jogokkal összefüggő visszasságokra.

Forrás: AJBH

2012 előtt négy országgyűlési biztos működött: az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa és az adatvédelmi biztos. 2012-től ezek közül az első három jogutódja az alapvető jogok biztosa lett, míg az adatvédelmi biztos szerepét az újonnan létrehozott Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság vette át. Habár az ombudsmani intézmény szervezetét az Alaptörvény jelentősen átalakította, az eredeti, alapjogvédelmi funkciója érintetlen maradt.

Az indikátor 2012-től 2016-ig az alapvető jogok biztosához beérkezett panaszok számát mutatja. 2012-ben 7125, 2013-ban 6937, 2014-ben 5326, 2015-ben 4600, 2016-ban pedig 7408 panasz érkezett a hatósághoz. Érdekes, hogy 2015-ről 2016-ra a beérkezett panaszok száma 2808-cal, vagyis több mint másfélszeresére nőtt. 2012 és 2016 között összesen 31 396 panasz érkezett az ombudsmanhoz, ami arra enged következtetni, hogy a jogkereső állampolgárok előszeretettel veszik igénybe ezt a jogintézményt a sérelmesnek vélt ügyeik intézésére. Érdekes ugyanakkor összevetni ezeket a számokat az alkotmányjogi panaszok számával: itt nagyszámú különbségeket fedezhetünk fel. A 2016-ban előterjesztett, mindösszesen 388 alkotmányjogi panasz elenyésző az előterjesztett ombudsmani panaszok számához képest. Ez egyértelműen azt mutatja, hogy a jogkereső állampolgárok nagyobb eséllyel várnak jogorvoslatot az ombudsmantól, mint az Alkotmánybíróságtól, annak ellenére, hogy alaptörvény-ellenes jogszabály közvetlen érvényesülése esetén is helye lehet az alkotmányjogi panasz előterjesztésének. Ez nyilvánvalóan abból adódik, hogy míg az Alkotmánybíróság csak konkrét sérelmet vizsgálhat, addig az ombudsman egy tágabban értelmezhető alapjogi visszasság esetén is eljárhat.

2016-ban 60%-kal nőtt az alapjogi biztoshoz benyújtott panaszok száma az előző évhez képest, ami az ombudsmani intézmény ismételt előtérbe kerülését mutatja.